

ΒΑΣ. Α. ΚΥΡΚΟΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΑΓΙΟΝΑ ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΕΠΑΙΝΟΣ

Α'. Ὁ Αὐγούστος - Κωνσταντῖνος Μπαγιόνας ἔφυγε ἀπὸ τῆ ζωῆ στὶς 8 τοῦ περασμένου Αὐγούστου (2005) ἡρεμα καὶ ἀθόρυβα, ὅπως ἔζησε καὶ φιλοσόφησε. Στὴν Πάτρα ὅπου γεννήθηκε ἀπὸ ἀστική οἰκογένεια, ἔλαβε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα. Σὲ ἀστικὸ νεοελληνικὸ περιβάλλον, ἐπίσης στὴν ἴδια πόλη, ὠρίμασε κοινωνικά καὶ ἀποφάσισε γιὰ τὶς σπουδὲς καὶ τὸν «τρόπο τοῦ βίου» του. Φοίτησε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἔλαβε τὸ πτυχίον του (1956) καὶ στὴ συνέχεια ἀκολούθησε τὸν πνευματικὸ του προσανατολισμό: ἐπέλεξε τὴ σπουδὴ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τὴ μελέτη, καταρχὴν στὴ Σορβόνη, ὅπου ἀπέκτησε μεταπτυχιακοὺς τίτλους Φιλοσοφίας (1959) καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἐδιμβούργου ἔλαβε τὸ διδακτορικὸ του δίπλωμα (1965). Στὰ μεγάλα καὶ ἀναγνωρισμένα αὐτὰ Πανεπιστήμια, ὅπου ὀλοκλήρωσε τὴ φιλοσοφικὴ του παιδεία, γιὰ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ καὶ τὴ νεώτερη εὐρωπαϊκὴ φιλοσοφία, εἶχε συγχρόνως τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐμπειρίαν τῆς μεγάλης παιδευτικῆς παράδοσης τῆς νεώτερης Εὐρώπης.

Ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, ὠριμος ἐπιστήμων πλέον, ἐργάστηκε γιὰ ἓνα μικρὸ, σχετικὰ, διάστημα (περίπου τρία χρόνια) ὡς ἐπιστημονικὸς συνεργάτης στὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἐρευνῶν καὶ τὸ 1971 ἐξελέγη ἑκτακτος καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ὁ διορισμὸς του ὁμως καθυστέρησε σχεδὸν ἐπὶ ἓνα χρόνο, γιὰ εὐνόητους λόγους στὰ χρόνια ἐκεῖνα. Στὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης ἔμεινε καὶ δίδαξε ἐπὶ μία δεκαπενταετία, ὅπου ἀνέλαβε καὶ ἄσκησε τὰ καθήκοντα τοῦ Προέδρου τοῦ Τμήματος «Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικῆς καὶ Ψυχολογίας» καὶ τοῦ κοσμητόρα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου.

Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ἀκαδημαϊκῆς του ζωῆς (1986 - 1998) τὰ ἀνάλωσε σὲ τρία διαφορετικὰ Πανεπιστημιακὰ Ἰδρύματα (Πάντειον - Πανεπιστήμιον Κρήτης, Χανιά - Πανεπιστήμιον Πατρῶν, Π.Τ.Δ.Ε.). Παρὰ τὴ γενικὴ

εκτίμηση που έτρεφε στο πρόσωπό του ή πανεπιστημιακή κοινότητα και την αναγνώριση της επιστημονικής του προσφοράς, μάλλον τον ταλαιπώρησαν τα νέα ακαδημαϊκά ήθη που εξέθρεψαν και συντήρησαν γενικότερες πολιτικές και κοινωνικές δυσπλασίες στη χώρα μας κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Ήταν φανερό (και δεν την έκρυβε) άλλωστε η πικρία του και η απογοήτευσή του από το διαρκώς υποβαθμιζόμενο επίπεδο των σπουδών (διδασκόντων και διδασκομένων), που έμπεδώθηκε με τις περίφημες «δημοκρατικές» διαδικασίες στα Πανεπιστημιακά ιδρύματα. Είχε τη σταθερή πεποίθηση ότι η πανεπιστημιακή εκπαίδευση και η παρεχόμενη παιδεία στα έλληνικά Πανεπιστήμια απώλεσαν την ακαδημαϊκή σοβαρότητα και την πνευματική πειθαρχία που εξασφάλιζαν τα ακαδημαϊκά θέσμια και η παιδευτική παράδοση (βση απ' αυτήν διέθεταν, τουλάχιστον, τα παλαιότερα έλληνικά Α.Ε.Ι.). Δίδαξε, άλλωστε σε πολλά έλληνικά και ξένα Πανεπιστήμια και διέθετε ξεκαθαρισμένες θέσεις για τα Πανεπιστήμιά μας και γενικότερα τα εκπαιδευτικά μας πράγματα.

Β'. Ο Αύγ. - Κωνστ. Μπαγιόνας υπήρξε συνεπής και άκαματος πανεπιστημιακός δάσκαλος. Είχε την τύχη να διδάξει σε πολλά Πανεπιστήμια (έλληνικά και ξένα) και να αναπτύξει στα μαθήματά του θέματα από την 'Ιστορία της Φιλοσοφίας στο σύνολό της. Το διδακτικό του έργο, πράγματι, έχει μεγάλο θεματικό εύρος: από την αρχαία έλληνική πολιτική και ήθικη φιλοσοφία έως τη νεώτερη και σύγχρονη φιλοσοφία. 'Επέμενε ιδιαίτερα στην ανάλυση της πολιτικής σκέψης στην αρχαία 'Ελλάδα και κυρίως στον 'Αριστοτέλη, και στα θέματα ήθικης και κοινωνικής φιλοσοφίας (Σοφιστές, Πλάτων, Κυνικοί και Στωϊκοί). 'Από την νεώτερη εποχή έβλεπε το Διαφωτισμό ως το μεγάλο φιλοσοφικό και ιδεολογικό κίνημα που άλλαξε το ροϋ της 'Ιστορίας και έθρεψε τη φιλοσοφική σκέψη για δύο αιώνες. Πίστευε, μάλιστα, αντίθετα από τα μετανεωτερικά ιδεολογήματα μάλλον παρά φιλοσοφήματα, ότι ο Διαφωτισμός όχι μόνο δεν εξάντλησε τα όριά του αλλά ότι είχε δημιουργήσει ένα ανεξάντλητο πεδίο ιδεών και μορφών σκέψης, το οποίο με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, με μεταλλάξεις και αναδιατάξεις των φιλοσοφικών και ιδεολογικών κρυσταλλώσεων που αναπτύχθηκαν στους κόλπους του, μπορεί να θρέψει την σκέψη και να ικανοποιήσει τις φιλοσοφικές αναζητήσεις και των σημερινών στοχαστών.

Στα μαθήματά του, όπως και στη ζωή του, τον διέκρινε η νηφαλιότητα και η προσήλωση στο επιστημονικό αντικείμενο, χωρίς δηλαδή άκαιρες ή παραφιλοσοφικές παρεκβάσεις και ιδεολογικές ακροβασίες, μολονότι οι ιδεολογικές του πεποιθήσεις ήταν γνωστές (και δεν τις έκρυβε άλλωστε). Το ύφος του και ο τρόπος της φιλοσοφικής διδασκαλίας χαρακτηριζόταν από τον ήρεμο και κυριαρχημένο λόγο και προπάντων από τη συνεχή προσπάθεια τεκμηριωμένων απόψεων και φιλοσοφικών, δηλαδή λογικά αδιάψευστων, έπι-

χειρημάτων. Είχε την ικανότητα άλλωστε να άντλεῖ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὴν ἀκένωτη πηγὴ τῆς φιλοσοφικῆς παράδοσης (τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς), καὶ ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν. Διέθετε μεγάλη ἐξοικείωση μὲ τὰ θέματα τῆς Φιλοσοφίας καὶ τὶς θεωρίες τῶν φιλοσόφων, ὥστε μποροῦσε νὰ ἐπιχειρηματολογεῖ καὶ νὰ διασφαλίζει τὶς ἀπόψεις του χωρὶς νὰ καταφεύγει σὲ ἀλλότρια οἰκόπεδα ἢ ἐπιστημονικοφανεῖς καὶ ἀρεστές, σὲ πολλοὺς ἴσως, ἐρμηνεῖες. Ὡς δάσκαλος, λοιπόν, τῆς Φιλοσοφίας ἔδινε τὴν αἴσθηση τοῦ φιλοσοφημένου ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀφοσιωμένου δασκάλου. Μὲ τὸ ἦθος του, πρωτίστως, καὶ μὲ τὴν βαθειὰ φιλοσοφικὴ του παιδεία γοήτευσεν τοὺς ἀκροατὲς του καὶ, προπάντων, τοὺς ἔπειθε γιὰ τὴν εἰλικρίνεια τῶν ἀπόψεών του ἀκόμα κι ἂν δὲν τὶς ἀποδέχονταν οἱ ἀκροατὲς του.

Γ'. Τὸ συγγραφικὸ καὶ ἐρευνητικὸ ἔργο τοῦ Αὐγούστου Μπαγιόνα ἐκτείνεται σὲ μεγάλο εὖρος καὶ περιλαμβάνει θέσεις καὶ περιπτώσεις ἀπὸ μία μεγάλη γκάμα θεμάτων. Τρεῖς, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι οἱ θεματικοὶ ἄξονες τοῦ συγγραφικοῦ καὶ ἐρευνητικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ὁ πρῶτος ἀναφέρεται στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ἰδιαίτερα στὴν πολιτικὴ καὶ ἠθικὴ προβληματικὴ τῆς μὲ ἐπίκεντρο τοὺς σοφιστὲς, τὸν Πλάτωνα καὶ κυρίως τὸν Ἀριστοτέλη, ἀλλὰ καὶ τοὺς Κυνικοὺς, ὅπως ἐπισημάναμε ἤδη πιὸ πάνω (βλ. *Ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία τῶν Κυνικῶν*, 1971). Ξεκίνησε τὴν ἐρευνητικὴ καὶ συγγραφικὴ του δραστηριότητα μὲ τὸ θέμα τῆς ἔννοιας τοῦ νόμου στοὺς πρῶτους πλατωνικοὺς διαλόγους, γραμμένη στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Ἐδιμβούργου (1965). Θὰ ξαναγυρίσει στὸν Πλάτωνα μὲ μικρὲς μελέτες (Papers), θὰ τὸν «τραβήξουν» ὅμως, καὶ θὰ ἀφιέρωσει τὸ ἐνδιαφέρον του, ἢ πολιτικὴ σκέψη τῶν σοφιστῶν καὶ προπάντων τοῦ Ἀριστοτέλη. Στὸ τελευταῖο βιβλίο του: *Ἐλευθερία καὶ δουλεία στὸν Ἀριστοτέλη*, Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Ζήτηρος 2003, συγκεντρώνει ἑνδεκα μελέτες του γιὰ τὰ «Πολιτικά» καὶ τὴν πολιτικὴ φιλοσοφία τοῦ Ἀριστοτέλη.

Ὁ δεῦτερος ἄξονας ἀναφέρεται στὴ νεώτερη εὐρωπαϊκὴ φιλοσοφία. Τὸν Αὐγούστο Μπαγιόνα ἀπ' αὐτὸν τὸν τεράστιο φιλοσοφικὸ ἀστερισμὸ τῆς νεώτερης φιλοσοφίας τὸν γοήτευσεν ἰδιαίτερα ὁ Διαφωτισμὸς καὶ οἱ ἰδεολογικὲς προεκτάσεις του: Hegel, Marx κλπ. Σ' αὐτὴ τὴ θεματικὴ ἀφιέρωσε πολὺ χρόνο στὶς παραδόσεις του καὶ σὲ διαλέξεις καὶ ἔγραψε ἀρκετὰ ἄρθρα καὶ βιβλία. Συμβολὴ στὴν ἐλληνικὴ φιλοσοφικὴ βιβλιογραφία καὶ στὶς ἀναιμικὲς φιλοσοφικὲς σπουδὲς στὴ χώρα μας ἀποτελεῖ τὸ βιβλίο του *Ἡ ἱστορικότητα τῆς συνείδησης στὴ Φιλοσοφία τοῦ γαλλικοῦ Διαφωτισμοῦ*, Θεσσαλονίκη, ἐκδ. Ὀλκός, 1975, σσ. 340.

Τὸν τρίτο ἄξονα τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἐρευνητικῶν ἐνδιαφερόντων καλύπτει ἡ ἐνασχόλησή του μὲ θέματα σύγχρονης φιλοσοφίας. Τὸν ἀπασχόλησαν ὀρισμένοι διακεκριμένοι στοχαστὲς — κυρίως Γάλλοι διανοητὲς ἀλλὰ

και του ἀγγλοσαξωνικοῦ χώρου. Κρίνει τὴ σκέψη καὶ τὰ βιβλία τους, παρεμβαίνει σὲ θέματα ποὺ ἀνοιξαν οἱ μεγάλες φιλοσοφικὲς «σχολές» τῶν εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων καὶ διατυπώνει τὶς δικές του (π.χ. γιὰ τὴν ἀναλυτικὴ φιλοσοφία).

Μία ἄλλη περίοδος τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ποὺ συγκέντρωσε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἐρευνητικὴ του δραστηριότητα, ἦταν ἡ περιπέτεια τῶν φιλοσοφικῶν ιδεῶν καὶ προπάντων ἡ πρόσληψη τῶν ιδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ ἀπὸ τὸν ἀναγεννώμενο Ἑλληνισμό. Γι' αὐτὴ τὴν περίοδο τῆς πρόσκτησης τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ιδεῶν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας λογίους κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ὁ ἀείμνηστος φιλόσοφος ἔγραψε ἀρκετὲς μελέτες καὶ ἐπόπτευσε διδακτορικὲς διατριβές. Θὰ πρέπει ὡστόσο νὰ ἐπισημάνουμε ἓνα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ ποὺ διακρίνει αὐτὲς τὶς ἐργασίες τοῦ Αὐγούστου Μπαγιόνα: σὲ ὅλες τὶς μελέτες του γιὰ τοὺς λογίους - φιλοσόφους ἢ γιὰ τὶς φιλοσοφικὲς ιδέες καὶ θεωρίες ποὺ περνοῦσαν στὰ σχολεῖα καὶ στὰ βιβλία αὐτῆς τῆς περιόδου ὁ Μπαγιόνας ἐξέταζε τὰ θέματα πάντοτε σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἐξέλιξη καὶ τὴν ἱστορικότητα τῶν ιδεῶν αὐτῶν στὶς χώρες τοῦ Διαφωτισμοῦ, κυρίως τῆ Γαλλία. Ὑπῆρξε, πράγματι, ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους Ἑλληνας φιλοσοφῶντες, τόσο στὸν ἀκαδημαϊκὸν ἄντρον ὅσο καὶ γενικότερα, ποὺ γνῶριζε καὶ κατεῖχε σὲ βάθος καὶ σὲ ἔκταση τὴν περίοδο τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ τὶς ἐξακτινώσεις του στὴν εὐρωπαϊκὴ Ἱστορία τῶν ιδεῶν. Μόνον στὸν ἄλλο φιλόσοφο, ἐκλεκτὸ τῶν Μουσῶν, στὸν Παναγιώτη Κονδύλη βρισκόμεν τὸ ἀνάλογο τοῦ Αὐγούστου Μπαγιόνα, ὅσον ἀφορᾷ, βέβαια, τὴν ἱστορία τῶν φιλοσοφικῶν ιδεῶν στὸν εὐρωπαϊκὸν ἄντρον καὶ τὴν μετακένωσή τους στὸν νέο ἑλληνισμό.

Τὸν φιλόσοφο Αὐγούστο Μπαγιόνα ὡστόσο δὲν τὸν ἀπασχολοῦσαν μόνον θέματα ἀπὸ τὶς κλασικὲς, θὰ λέγαμε, περιόδους τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἀλλὰ καὶ τὰ προβλήματα τῆς καθημερινότητος πάντοτε, βέβαια, ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ δασκάλου καὶ μὲ τὴ νηφαλιότητα ποὺ διέκρινε ὅλες τὶς πράξεις καὶ τὰ γραψίματά του. Πολλὲς φορές μὲ ἐπιφυλλίδες καὶ ἄρθρα στὶς ἐφημερίδες ἢ σὲ περιοδικὰ κατέθετε τὴ δική του ἀποψη γιὰ διάφορα θέματα πολιτισμοῦ καὶ παιδείας. Συχνὰ τὸν προσκαλοῦσαν οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ἀπὸ τὴν δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση νὰ ἀκούσουν τὴ γνώμη του καὶ τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὰ θέματα τῆς «ἐφαρμοσμένης» παιδείας, γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ θεσμοῦ καὶ τὰ σχολικὰ βοηθήματα. Ὁ ἴδιος ἄλλωστε παρακολούθησε μὲ ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον τὰ προβλήματα τῆς ἐκπαίδευσης καὶ ἦταν ἐνήμερος ὄλων τῶν πειραματισμῶν καὶ τῶν ποικιλῶντων «μεταρρυθμίσεων» ποὺ προσπάθησαν νὰ ἐπιβάλουν οἱ ἐκάστοτε πολιτικοὶ ταγοὶ στὴ χώρα μας. Τὸν Αὐγούστο Μπαγιόνα ὅμως δὲν τὸν χαρακτήριζε ἡ ἐξωστρεφὴς μαχητικότητα γιὰ τὰ θέματα τῆς παιδείας οὔτε καταδέχτηκε ποτὲ νὰ ἐξετάσει τὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα μὲ κριτήριον τὶς πολιτικὲς του πεποι-

θήσεις· ήταν πάντοτε νηφάλιος και συνετός παρατηρητής, προσεκτικός στις κρίσεις του και άπροκατάληπτος στις αποτιμήσεις είτε τών παιδευτικῶν μας πραγμάτων είτε γενικότερα τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων.

Υπάρχει, ήθελήμένα μάλλον, μία βολική για πολλούς και συγκεχυμένη γνώμη, ότι δῆθεν ὁ Αὐγουστος Μπαγιόνας ὑπηρετοῦσε συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία, τὸν μαρξισμό. Οὐδὲν ἀναληθέστερον, ὅπως ἔλεγαν οἱ παλαιοὶ δάσκαλοι! Ὁ Αὐγουστος Μπαγιόνας οὐδέποτε προέβαλε τὴν πολιτική του τοποθέτηση οὔτε ἐπέτρεψε νὰ τοῦ προσάψουν ιδεολογικὸ φανατισμὸ καὶ ιδεολογικὲς προκαταλήψεις. Οἱ ἐγγῶριοι μαρξιστὲς καὶ μαρξολογοῦντες μὲ περισσὴ εὐκολία ἤθελαν νὰ τὸν συγκαταλέγουν στὶς ιδεολογικὲς τους περιχαρᾶκώσεις, ἐκεῖνος ὅμως ποτὲ δὲν συγκατένευσε σὲ κομματικὰ κελεύσματα καὶ στὰ ιδεολογικὰ στερεότυπα. Καὶ παρὰ τὸ ὅτι ἕως πρόσφατα ἔγραφε κείμενα γιὰ τὸν Μαρξ καὶ τὸν μαρξισμό (τὸ τελευταῖο, νομίζω, ἦταν γιὰ τὸν Λένιν!) ἡ στάση του ἀπέναντι στὸν Μαρξισμό καὶ στοὺς μαρξιστὲς ἦταν πάντοτε κριτική, χωρὶς παραχωρήσεις ἢ ιδεολογικὲς ἐκπτώσεις. Ἀντίθετα, κείμενα καὶ ἐρευνητικὲς ἐργασίες ἀπὸ τὴ διεθνή μαρξιστικὴ βιβλιογραφία καὶ ἐφόσον, βέβαια, ἀντιπροσώπευαν σοβαροὺς στοχαστὲς καὶ ἀντικειμενικὴ θεώρηση τοῦ μαρξισμού, ἔβρισκαν τὴν κριτικὴ διάθεση καὶ τὸ θαυμασμὸ του (π.χ. G.E.M. Ste. De Croix, Ὁ ταξικὸς ἀγῶνας στὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ κόσμον κλπ.). Ὅσο προχωροῦσε ἡ ἡλικία καὶ ἡ σοφία του, τόσο κριτικότερος γινόταν ἀπέναντι στὸν μαρξισμό καὶ τὰ πολιτικὰ του παράγωγα πού κυριάρχησαν σ' ὅλον τὸν κόσμον (τὴν ἐγχώρια μαρξιστικὴ παραφιλολογία μάλλον δὲν τὴν ἔλαβε ποτέ σοβαρὰ ὑπόψιν). Δηλαδή μὲ ἄλλα λόγια, μία φιλοσοφικὴ θεώρηση ἀπροκατάληπτη χαρακτήριζε τὴν στάση του, ἐνταγμένη σ' αὐτὲς τὶς φιλοσοφικὲς θεωρήσεις πού προέκυψαν ἀπὸ τὸ μεγάλο φιλοσοφικὸ καὶ πολιτικὸ κίνημα τοῦ Διαφωτισμοῦ, ὅπως σωστὰ ὑποστήριζε.

Δ'. Στὴν εὐσύνοπτη καὶ ἀποσπασματικὴ μάλλον Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας στὸν νεώτερο Ἑλληνισμό, ὁ μελετητὴς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σταθεῖ σὲ ὀρισμένους διανοητὲς, πού προσπάθησαν νὰ μεταλαμπαδεύσουν στὴ νεοελληνικὴ πνευματικὴ ζωὴ εἴτε τὶς κατακτήσεις τῆς Φιλοσοφίας στὶς προηγμένες χῶρες τῆς Δύσης εἴτε σπέρματα ἀπὸ τὴ μεγάλη φιλοσοφικὴ παράδοση τῆς Εὐρώπης γενικότερα. Αὐτὴ τὴν ἀγωνιώδη προσπάθεια τὴν διακρίνουμε κατὰ πρῶτον στοὺς μεγάλους δασκάλους κατὰ τὴ μακρὰ δουλεία τοῦ Γένους· ὅλοι εἶχαν συνείδηση ὅτι οἱ Ἕλληνες στὴ νεώτερη ἐποχὴ ὑστέρησαν στὴν ἀφομοίωση τῶν νέων φιλοσοφικῶν θεωριῶν καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Γι' αὐτό, ἴσως, ἐπιδόθηκαν σὲ μία ἐργώδη μεταφραστικὴ προσπάθεια, νὰ μεταφέρουν στοὺς ὑποδούλους τὴ νέα φιλοσοφικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ γνώση.

Οἱ προσπάθειες αὐτὲς συνεχίστηκαν καὶ μετὰ τὴν παλιγγενεσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Στὸ διάστημα τῶν δύο περίπου αἰώνων ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ἀνε-

Ξαρτησία ὅσοι φιλοσόφησαν καὶ δίδαξαν φιλοσοφία οὐσιαστικὰ κινήθηκαν πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση. Στούς φιλοσοφοῦντες, λοιπόν, εἴτε ἀκαδημαϊκοὺς εἴτε ἐκτὸς Πανεπιστημίων, ξεχώρησαν μερικοὶ ἐξαιρετικοὶ διδάσκαλοι γιὰ τὴ γνήσια φιλοσοφική τους διάθεση καὶ τὴ συνέπεια τοῦ ἤθους. Στὴ χορεία αὐτῶν τῶν διανοητῶν πρέπει νὰ ἐντάξουμε καὶ τὸν ἐκλειπόντα ἀκαδημαϊκὸ δάσκαλο καὶ συνεπῆ στοχαστὴ, τὸν Αὐγουστο - Κωνσταντῖνο Μπαγιόνα. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔγραφε πολλά, δὲν ἐπιδίωξε, πράγματι, μὲ συνεχεῖς καὶ ἀβαθεῖς δημοσιεύσεις νὰ βρίσκειται στὴ δημοσιότητα· δὲν τὸν κατέτρυχε ὁ φόβος τῆς ἀγορᾶς ἢ τῆς καταβύθισης στὴν ἀνωνυμία τοῦ πλήθους. Τὸν διέκρινε ἡ πνευματικὴ αὐτάρχεια καὶ ἡ συνεπῆς φιλοσοφικὴ στάση. Ἔγραφε, ὅταν ἔκρινε ἀναγκαῖο καὶ εἶχε κάτι σοβαρὸ νὰ πεῖ ἢ καὶ νὰ παρέμβει στὰ πνευματικὰ ἢ ἀκαδημαϊκὰ μας πράγματα. Περισσότερα ἀπὸ δέκα βιβλία καὶ δεκάδες ἄρθρα συνιστοῦν τὴ συμβολὴ τοῦ Αὐγουστο Μπαγιόνα στὶς σπουδὲς τῆς Φιλοσοφίας στὴ χώρα μας ἀλλὰ καὶ στὴ διεθνή φιλοσοφικὴ βιβλιογραφία. Τὴν ἐπιστημονικὴ του ἐργασία, ὅπως καὶ τὴ διδακτικὴ του δραστηριότητα, δὲν τὴν χαρακτήριζε μόνον ἡ σεμνότητα τοῦ ἤθους ἀλλὰ καὶ ἡ σοβαρότητα τοῦ λόγου, ὁ συγκροτημένος καὶ σαφῆς νεοελληνικὸς λόγος.

